

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 6340.

Prea onoraților protopresbiteri și onorată preoțime din diecesa Aradului.

În 20 Noemvrie stilul vechiu, 2 Decemvre stilul nou a. c. se împlinesc 50 de ani, o jumătate de secol, de când Majestatea Sa domnitoriul nostru Împărat și Rege apostolic Francisc Iosif I, s'a suit pe gloriosul tron al străbunilor săi.

Un timp acesta destul de lung, pentru o sarcină atât de grea, purtată cu multe și mari griji de zi și de noapte, purtată cu totă conștiințiositatea și cu adâncă înțelepciune, spre binele și fericirea tuturor poporilor, supuse gloriosului său sceptru.

În timpul acesta de mare însemnătate în istoria patriei, cuprinde loc însemnat și istoria bisericii noastre naționale, pentru-că în acest restimp și a recâștigat și biserica noastră vechia ei metropolie și autonomie, putând pune în viață instituțiunile canonice, ce-i asecurează înaintarea pe viitoriu. Tote acestea avem, după Dumneșeu a-le mulțami, la locul prim Majestății Sale cesare și apostolico-regești.

Nu numai noi, ci și celelalte poporē, tote au de a mulțami Majestății Sale, multe și nenumerate asemenea mari binefaceri.

Adânc pētrunse de simțul grațitudinii și al devotamentului omagial, numărōsele poporē ale Monarchiei, ar fi dorit, a serba cu deosebită solenitate și pietate, acēsta zi memorabilă; dar din cauza durerōsei întâmplări și a doliului general pentru încetarea din viață a fericitei Regine Elisabeta, aflând că Majestatea Sa însuși dorește, a petrece acea zi mare, retras în totă liniștea: urmând și noi esemplul Ma-

jestății Sale, vom serba și noi acea zi memorabilă, în totă liniștea, dar cu totă pietatea înălțând căldurose rugăciuni la ceriu, pentru întărirea Majestății Sale, în suportarea atâtor cercări, sarcini și greutăți, și pentru înmulțirea zilelor vieții Sale, intru sănătate și norocire statornică, spre bucuria noastră și a tuturor poporilor supuse sceptrului său glorios.

Spre scopul acesta dispunem, că încă în Dumineca proximă, preoțimea să arăte poporului, de pe amvon, însemnătatea țilei, loialitatea și eterna recunoștință, cu care suntem cătră Majestatea Sa și cătră prea înalta casă domnitōre; apoi pe 20 Noemvrie vechiu 2 Decembre nou, să invite pre tot poporul la s. biserică; èr în însași ziua de 20 Noemvrie vechiu 2 Decembre nou a. c. în tote bisericile eparchiei să se țină serviciu divin cu doxologia îndatinată la ziua nașterii Majestății Sale, la care să se invite și auctoritățile locale, precum și învățătorii cu elevii de școle, spre a înălța cu toți împreuna rugăciuni la Ceriu, pentru lungirea scumpei vieți a Majestății Sale, intru mulți ani fericiti, — având în acea zi a se sista și prelegerile școlare.

Poftind pre p. t. protopresbiteri a espeda cu totă graba, acest cerculariu oficiilor parochiali submanuate, și așteptând ca p. t. preoți se îndeplinescă cele dispuse cu totă pietatea, cu binecuvântare archierescă am rămas

Arad, 8/20 Noemvrie 1898.

Al vostru tuturor

de binevoitoriu:

Ioan Meșianu, m. p.
Episcopul Aradului.

O cestiune de interes actual.

După dispusățiunile statutului nostru organic și după dispusățiunile luate de venerabilele Consistorii eparchiale corporațiunile administrative din parochii în sinódele parochiale, ce se țin în fiecare an în decursul lunii lui Ianuarie, fac o dare de seamă amănunțită despre activitatea dezvoltată de dânsele în decursul anului anterior pentru întărirea prestigiului sfintei noastre biserici și pentru înaintarea poporului credincios.

În timpul nostru rapórtelile comitetelor parochiale asupra activității dezvoltate în decursul anului sânt de o deosebită importanță. Întrênsele, adecă se oglindéză activitatea parochiei pre terenul administrațiunii bisericesci, scolare și fundamentale; și în același timp servesc de îndreptariu pentru corporațiunile superioare bisericesci, și anume: pentru sinódele eparchiale, congresul național bisericesc și sinodul episcopesc spre a lua cunoștință de cele ce se lucrează în parochii, și apoi pre baza acestora se pótă lua dispusățiunile de lipsă pentru un mers mai repede și mai succes pre terenul administrațiunii bisericesci, scolare, și fundamentale. Este vorba adecă, că după instrucțiunile date dela eparchii în aceste rapórtelile se arată ceea ce s'a lucrat în decursul anului, precum și starea, în carea se găsește parochia pre terenul religios-moral, pre terenul cultural și pre terenul sporirii averii bisericesci.

Starea religioasă morală a poporului fiind baza și fundamentul pentru dezvoltarea noastră ulterioară, și în același timp oglinda vieții și dezvoltării noastre ulterioare, — negreșit reclamă o deosebită atențiune și îngrijire din partea tuturor organelor noastre bisericesci, și de lipsă este ca în toate lucrările noastre să-i dăm cea mai mare importanță atât în ceea ce privește ținerea cu rigóre la datinele religioase, cât și în genere cu privire la propășirea poporului nostru în sêmțul religios și în sêmțul său pentru viața și disciplina bisericescă.

Este de neapărată trebuință, ca să cunoștem bine și cât mai exact starea religioasă-morală a poporului mai cu seamă între împrejurările de astăzi, și anume după introducerea legilor așa numite politice bisericesci, deórece numai cunoșcând bine această stare vom poté clădi cu succes edificiul dezvoltării noastre ulterioare bisericesci scolare și fundamentale.

De aceea este neapărat de lipsă, ca în rapórtelile comitetelor parochiale, amintite mai sus să se

înducă o dare de seamă lucrată cât mai conștientos asupra stării religioase-morale a poporului nostru în fie-care comună.

Starea religioasă-morală a poporului se póte cunoște și judeca în mod obiectiv și neșelătoriu după următoarele semne și criterie, și anume: a) după modul, cum ține poporul la datinele și așezămintele religioase și b) după modul, în carele în viața sa, practică virtuțile creștinesci.

O analiză a stării, în carea se găsește poporul nostru în ambe aceste direcțiuni, ni-se impune astăzi mai mult decât ori când. Numărăm din nefericire un lung șir de ani rói în timpul din urmă, ér cesti doi ani din urmă cu nerodirea lor au strâpus poporul nostru în o situațiune din cele mai grele; ér stările grele, stările, în cari poporul este lipsit de cele trebuincioase sânt de regulă dușmane religiosității și în același timp mijloc pentru a-se proba moralitatea popórelor.

După doctrina bisericii și evangheliei toate greutățile și calamitățile, ce vin asupra popórelor sânt cercări dela Dumnezeu pentru a-ne ispiti satornicia în credință și de a-ne îndrepta și a-ne predispuce pentru un mod de viață mai creștinesc. Pentru omul puternic în credință și religiunea sa ori ce nenorocire, ce vine asupra sa, póte să fiă mijloc de îndreptare, mijloc pentru a-se ridica și a-se înălța în cele bune, ér pre omul, carele nu este destul de tare în credință nenorocirile îl-duc la desperare, și-l fac să-cadă în diferite viții și păcate.

Chiar pentru această, așa credem noi, este neapărat de lipsă, ca să analizăm, și să studiem, ce influință au exercitat anii din urmă asupra stării religioase-morale a poporului nostru; ér acest studiu îl-pot face în deplină cunoștință numai corporațiunile din parochii, în special comitetele noastre parochiale. De aceea ne-am ținut de datorință, ca să atragem atențiunea comitetelor noastre parochiale asupra acestei împrejurări de mare importanță, rogându-le, ca să studieze această cestiune, și în rapórtelile, cari le vor substerne la începutul anului viitoriu sinódelor parochiale să-i dea atențiunea cuvenită.

Să vorbescă înseși parochiile prin organele lor despre această cestiune, pentru ca din ceea ce vor constata parochiile, — să pótă lua cunoștință organele superioare bisericesci, — și apoi să-pótă lua dispusățiunile de lipsă în deplină cunoștință de cauză.

Când amintim acestea, credem, că este bine

să adaugem tot de odată, că un mers mai repede spre progres vom poté să-realisăm numai procedând dela starea faptică reală, în carea se găsește poporul nostru. Când voim a studia și a supune unei analize amănunțite această stare, — în prima liniă, așa credem noi, datorința avem, să-ne aruncăm privirea asupra modului, cum cultivă poporul nostru datinele religioase, și cum se inspiră de așezămintele religioase ale sfintei noastre biserici.

Datinele religioase rămase din bătrâni și păstrate cu sfințeniă din generațiune, în generațiune sânt formele esterne, în cari dăm espressioni credinții, și în cari îmbrăcăm, și dăm espressioni vedută tendinții noastre de a duce o viață creștină și în conformitate cu doctrina nenșelătoră a sfintei noastre biserici.

Datinele religioase păstrate și cultivate cu atâta sfințeniă de bătrânii noștri în timpurile cele grele ala trecutului au eserciat o influință din cele mai binefăcătoare asupra vieții religioase-morale a poporului nostru. Au fost scut de apărare încontra multelor ispite și valori ale trecutului și în același timp au fost viață și isvor de viață pentru modul de gândire creștină al poporului nostru. În timpul, când s'a încercat cu totă puterea tendința de a face poporul nostru, ca să adopteze religiunea calvină, datinele noastre religioase s'au dovedit de un puternic scut de apărare, și tot astfel s'au dovedit și de atunci încôce. Atunci au fost datinele religioase scut și zid de apărare pentru susținerea credinții. Astăzi datinele religioase sânt mijlocul pentru întărirea și înaintarea credinții în popor.

De aceea un studiu cât mai amănunțit și cât mai conscientios asupra modului, cum ține poporul nostru la datinele religioase, și cum le cultivă ni-se impune ca un act de prima necesitate.

Tot asemenea ni-se impune ca și o trebuință neapărată și un studiu asupra modului, în carele ține, și se inspiră poporul nostru de așezămintele religioase. Vorba este, ca prin acest studiu să-ne cunoștem starea, în carea ne găsim, și să-avem o basă reală pentru procederea noastră în cele ulterioare.

Prelegeri din teoria musicală.

Tempo (Mișcarea.)

Tempo însamă cât de repede sau incet trebuie să se cânte o piesă musicală.

Figurile notelor și a pauselor ce le-am învățat nu arată alt-ceva decât o valoare relativă, adică : că

jumătate de notă seu pauză trebuie mărîtă cu jumătate decât este patrima, că o notă de optimă trebuie mărîtă cu jumătate decât este șese — spre decimea etc. — dar că. cât timp trebuie prelungit un ton seu o pauza într'o secundă — nu arată formele notelor nici a pauselor. Știm că unele cântări se cântă mai vesele ear' altele mai triste, de aici urmază, că unele piese musicale au o mișcare mai vioasă ear' altele mai tristă.

Veselia animează și insuflețesce toate mișcările, pe când tristeța, melancolia, slăbesce mișcările noastre ; așa se întâmplă și în musică, prin carea ni manifestăm emoțiunile și simțirile inimii noastre.

Din această cauză se folosesc atât în musica noastră cât și la străini unele cuvinte italiene prin cari înțelegem în cât-va modul mișcării a respectivei piese musicale pe carea o cântăm.

Astmod prin cuvintele italiene înțelegem mișcarea de tot inceată, mișcarea lină, mișcarea vioe, mișcarea repede și mișcarea de tot repede.

Cuvinte pentru însemnarea mișcării sunt :

Adagio = rar (bătrânesce).

Largo = larg (intins).

Grave = greu (serios).

Lento = lin (domol) — pentru mișcarea de tot inceată.

Larghetto = mai puțin larg decât largo.

Andante = mai mult rar (în paș).

Andantino = ceva mai repede.

Comodo = liniștit (a lene, comod).

Sostenuto = susținut — pentru mișcarea lină (moderat inceată).

Allegretto = vioiu (ceva vioiu).

Moderato = nici repede nici incet (moderat).

Allegro moderato = vesel moderat (violet, însă cu o vioiciune moderată).

Allegro ma non troppo = violet, (vesel însă nu prea) — pentru mișcarea vioe (moderat de repede).

Allegro = violet, (vesel, repede).

Animato = insuflețit (animat),

Allegro con fuoco = violet cu foc.

Allegro agitato = vesel agitat (emoționat, neliniștit).

Allegro appassionato = violet cu pasiune — pentru mișcările repede.

Allegro assai = repede de tot.

Vivace = și mai violet de cât allegro.

Presto = foarte repede.

Presto-assai = cât se poate de repede, — pentru mișcările de tot repede.

În decursul cântării unei piese obvin de multe ori casuri, ca mișcarea precidată (hotărîtă) la început să se schimbe pentru cât-va timp, spre exemplu : din veselă spre mai lină atunci se folosesc terminii (cuvintele) :

Ritardando (prescurtat) — Rit = întârziind.

Rallentando presc. — Rall = a rări.

Ritenuto presc. Riten = reținut (a reținé)
— cari cuvinte însemnă, că mișcarea trebuie se fie tot mai încetșoră.

Asemenea se 'ntâmplă dacă mișcarea lină se schimbă spre o mișcare mai repidișoară, ne folosim de terminii :

Accelerando = din ce în ce grăbind.

Stringendo = stringând, a grăbi etc.

Dintre terminii aici citați a tempolui, o parte numai se folosesc mai des s'eu mai rar în musica vocală, afară de cari sunt încă o mulțime, — mai puțin întrebuințați.

Terminii tehnici a tempolui, se scriu la începutul piesei musicale de asupra portativului prim.

Recapitulațiune:

Ce însemnă cuvântul „tempo“ ?

Prin ce cuvinte semnificăm (arătăm) tempol s'eu mișcarea ?

Care sunt cuvintele pentru mișcarea de tot încetă ? — mișcarea lină ? — mișcarea vișe (moderat (e repede) ? — mișcarea repede ? — mișcarea cea mai repede ?

Care sunt cuvintele mișcării, ce se schimbă din vișe în lină ? — din lină în vișe ?

Unde se scriu cuvintele tempolui s'eu a mișcării ?

Nuanțele musicale.

(Semne dinamice s'eu puterea esecutării).

Mai la fie care piesă musicală vedem niște litere, cari sunt prescurtarea unor cuvinte străine, având influință asupra unor tonuri singuratic, s'eu asupra mai multor tonuri, spre a fi mai tari s'eu mai slab cântate, și cari se numesc nuanțe musicale (semne dinamice s'eu semne pentru puterea esecutării).

Nuanțele musicale se cetesc prin următoarele cuvinte străine (termini tehnici) :

Forte (prescurtat) *f* = tare (puternic).

Fortissimo, presc — *ff* = de tot tare (de tot puternic).

Mezoforte, presc — *mf* = pe jumătate forte.

Piano, presc — *p* = domol (slab).

Pianissimo, presc — *pp* = de tot domol (de tot slab).

Crescendo, presc — *cresc* = crescând din ce în ce mai tare cântarea.

Decrescendo = descrescând din ce în ce mai môle cântarea s'eu diminuendo presc — *dim*.

Molto = mult, de tot.

Poco = puțin.

Cuvintele crescendo și descrescendo, se însemnă și prin niște unghiuiri, anume : Când brațele unghiuului se departează spre dreapta însemnă, că cântarea trebuie din ce în ce mai târșoară cântată ; și vice-versă, când brațele unghiuului se departează spre stânga, însemnă că cântarea trebuie gradat descrescută.

Recapitulațiune :

Ce numim nuanțe musicale ?

Prin ce cuvinte se cetesc nuanțele musicale ?

Care sunt acele cuvinte. . . ?

Prin ce semn se mai scrie cuvintele crescendo și decrescendo ? etc.

Observare : Lucru natural, că fie cărei materie prelese, este necesar ca să-i premérgă intuițiunea, spre care scop, propunătorul va scrie și desempa tôte figurile — care aici nu se pot — pe tabla școalei, ca să se pótă imprima ideia prin iconă, cât mai clar în mintea elevilor sau coriștilor.

A. Bădescu,
invetător.

D I V E R S E.

* *Alegeri la congres.* În Archidieceșă pentru congresul electoral, s'au ales următorii deputați mirenii :

În cercul I. Sibiiu : Stefan Stroia, protonotariu comitatens, cercul II. Seliște : Petru Drăgiciu, protopretore, cercul III. Sebeș : Dr. Iancu Mețian, mare proprietar, cercul IV. Alba Iulia : Dr. Vasiliu Bologa, director la școlă, cercul V. Deva ; Ioan Moțiu, jude de tablă, cercul VI. Hațeg : Georgiu Dănilă, primariu în Hunedóra, cercul VII. Ilia Victor Tordășan funcționar consistorial, cercul VIII. Geogi Dr. Silviu Moldovan avocat, cercul IX. Zarand : Dr. Pavel Oprișă profosor gimnasial, cercul X. Cămpeni : Dr. Enea Draia avocat, cercul XI. Turda : Aurel Ceortea, profesor gimnasial în Brașov, cercul XII. Cluj : Nicolau Bobeș funcționariu de bancă, cercul XIII. Solnoc : Dr. Gavril Buzura avocat, cercul XIV. Bistrița : Dr. Vasiliu Pahone avocat, cercul XV. Târnava : Dionisiu Roman, cand. de avocat, cercul XVI. Sighișora : Virgil Oniț, director gimnasial, cercul XVII. Treiscaune Iosif Pușcariu, avocat, cercul XVIII. Brașov : Arseniu Vlaicu, director la școlă comercială, cercul XIX. Bran : Nicolau Găroiu, avocat, cercul XX. Făgăraș : George Bozdea notariu în Viștea de jos.

* *Sfintirea bisericii din Baia.* Credincioșii nostri din comuna Baia în protopresviteratul Radnei au zidit o frumoșă biserică, — carea s'a predat în ziua de 7/19 Noemvre a. e. în mod solemn destinațiunii sale. În acéstă și adecă la dorința credincioșilor și din ordinul și cu binecuvântarea Pré Sfinției Sale părintelui Episcop al Aradului Ioan Mețian s'a efeptuit actul sfintirii prin protosincelul Augustin Hamsea și protopresviterul tractual Vasiliu Beleş cu împreuna lucrare a preoților, Andreiu Vățan din Baia, Luca Popescu din Groș, Parteniu Turcu din Lupești, Iosif Clombéșiu din Bêrzava, Georgiu Lupu din Milova, Traian Vățan din Arad, Romul Vățan din Govașdia, Iosif Popovici din Ghiulița și Teodor Dreciu din Monoroștia.

Cântările rituale atât la actul sfintirii, cât și la liturgie, le-a executat mai mulți invetători în frunte cu

d-nul Protasiu Givulescu învățător în Soborșin și corul scolarilor din Govașdia sub conducerea d-lui învățător Nicodim Neagota.

După finitul s-tei liturgii protosinzelul Augustin Hamsea a ținut o vorbire ocazională, în care a spus însemnătatea ce o are s-ta biserică, pentru dezvoltarea și înaintarea credincioșilor în credință, și în toate cele bune și folositoare.

Să dea D-șeu, ca s-tele rugăciuni ridicate cu această ocaziune să aște har înaintea Tronului cerese și noul Sion din Baia să sârvească la înaintarea și înnoirea poporului în credință și în toate cele bune și folositoare.

Sfințirea bisericii din Minead. În preștiimp de abia două săptămâni, două sântiri de biserică nouă, s'au efectuat în protopresbiter. Butenilor, în două parochii limitrofe, — din încredințarea Présânției Sale Domnului Episcop diecesan Ioan Meșianu, prin M. O. D. Ioan Morariu adm. ppresbiteral, și anume: în aniversarea s. Demetriu, — în parochia Minead unde pre lângă M. O. D. adm. pontificant, — au concurs activ 8 presbiteri cari în ordinea sreniului ierarhic est-mod s'au grupat: 1) Ioan Muntean presbiterul locului; 2) Zacharia Milian presb. Deznei; 3) Moise Bogdan presb. Ignescilor; 4) Terențiu Nonu presb. Ramnei-Monesei; 5) Sinesie Iosa, presb disponibil în Ramna; 6) Petru Ardelean presb., Nădălbesci-Susani; 7) George Draga presb. Cherteșului și 8) Ioan Tirla presb. Slatinei.

Cântările chorali și răspunsurile liturgice s'au prestat parte prin elevii din Buhani, parte prin următorii 8 învățători participanți precum: Romul Bortoș, din Ramna; Teodosiu Rafila din Dezna, Patriciu Covaciu din Négra, Pavel Ageu din Buhani; Petru Cociu din Dorcenii; Atanasie Groza din Chertiș; Isidor Tomuța din Groși și Demetriu Coșa din Seic. Honoratorii au fost prezenți D. Stefan Razel inspector dominal din Sebiș; D. Demetriu Curta notar în Prăgesei; D. Dr. Nicolau Nagy medic cerc. în Dezna; D. Rudolf Tausch forestier în Chertiș, D. Atanasie Oncea cancelist pretorial în Sebiș.

În fine: epitropi, cântăreți, fruntași și popor numeros, de ambe sexe și de toate etățile, din parochiile vecine, cari toți s'au bucurat, că așa mică parochie, abia de 241 suflete, pe un teritoriu slăbuț fertil, din pietatea ce are cătră religiunea stăbună, pentru a cărei conservare dela anul marelui apostasii de trista memorie 1834 — luptând tenace, a reeșit victorioasă — acum a înnoit Sionul Domnului Savath; Altariul eternului Archiereu Iesus Christos și catedra înțelepciunii drepte a evangeliului sântului Spirit.

La actul sântirei noului Sion M. O. D. adm. ppresb. Ioan Morariu a ținut o predică festivă ascultată cu religioasă atențiune.

În bucuria șilei, — două solemne momente au potențiat festivitatea noastră din Minead: și anume: părintele Zacharia Milian, presbiterul opidului Dezna, în toastul seu dela frugalul prânz dat în onorea șilei, printr'o dicere scurtă a grăit un adevăr mare dicând: „a edifica o biserică nouă în Minead cu 1000 fl., este egal cu edificarea unui palat în Paris cu un milion de fl.

Mai departe D. Demetriu Curta notar din spontaneă inițiativă, a donat 1) drept generoasă soție a DSale Irina Pugna 10 fl., numărariu 2) drept sine un șinic de grâu; apoi D. medic cerc. Dr. Nicolau Nagy ecuivalentul unui șinic de grâu 8 fl., numărariu în favoarea granariului parochiei deja existent în Minead cu capital de 84 măsuri de grâu și 36 măsuri de cucuruz. Admite-le, Dămine Isuse Christose! sacrificiile prestate în suprace-rescul Tău altariu. — Despre a doua voi raporta în n rul viitoriu. presb. Ioan n.

* **Un dar al fostului Metropolit-Primat Ghenație.** I. P. S. S. fostul Metropolit Primat Ghenație, cu ocazia mergerei sale la Sibiu spre a asista la înmormântarea regretatului Miron Romanul, a dăruit suma de 400 fl. școlii „Reuniunii femeilor române“ din Sibiu. Comitetul acestei societăți, primind darul înaltului Prelat, i-a trimis o scrisoare de mulțămire subsămnată de președinta Reun. Maria Cosma, și de secretarul Dr. Beu.

* **Bibliografia.** Luisa I. Neamțu directora institutului froebelian numit „Școla mică de copii“ din București, a publicat partea I din biblioteca grădinilor de copii intitulată „Copii și Amicii lor“, istorioare pentru usul grădinilor și asilelor de copii, precum și pentru preparamentii și familii. Cei ce doresc să procure această nteresantă carte să se adreseze numitei directore Luisa I. Neamțu în București, strada Română Nr. 104. — Prețul unui exemplar 2 lei = 1 fl.

* **O rugare.** Subsemnații rugăm cu tot respectu' pre Onorații Domni preoți, precum și pre acei Domni marinișoși cari au primit Liste de colectare pentru edificarea noiei biserici din comuna noastră Câmpuri-Surduc să bine-voiască a ne retrimite Listele cu ori și ce rezultat, sau chiar și fără rezultat, căci servindune spre legitimare avem a ne da samă cu ele.

Mulțămind și de astădată binefăcătorilor nostri am rămas cu totă stima. Câmpuri-Surduc în Noemvre 1898. Pentru comuna bisericăscă: Ioan Budoiu, m. p. preot George Igreț, m. p. epitrop.

* **Bibliografie.** „Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ de Dr. C. Diaconovich.

A apărut fasc. XI, care cuprinde articolele Copepode-Damé, mult preste o mie la număr. Cu acest fascicol „Enciclopedia“ își începe volumul II, care va avé să se termine în decursul anului 1899 și va ajunge la litera M.

Acastă mare publicațiune, fascicol de fascicol arată un îmbucurător progres, care dovedește că atât redacțiunea cât și colaboratorii externi au trecut preste greutățile începutului și știu profita de experiențele făcute.

Publicațiunea ia un caracter tot mai unitar și mai armonios, atât cu privire la aranjament cât și la limbă; tot mai puțin se simte că autorii Enciclopediei se recrutează din atâte cercuri deosebite.

Dintre articolele mai însemnate ale ultimului fascicol amintim: biografiile românesce: Coșbuc, Cosma, Cos-

movici, Costache Veniamin, Costin, Costinescu, Cotorea, Cotruzzi, Cozacovici, Cozub, Crainicean, Creangă, Crețu, Crișan, Culian, Cuza, Dabija, Damascen, Damé, etc : apoi în materie geografică : Cotnari, Cotroceni, Covurluiu, Cozia Craiova, Crimeea, Croația, Dalmația, Dâmbovița; dintre articolele istorice sunt de deosebit interes : Corvina. Cruciade (Floru), Custozza (Herbay), Cumani, Daci, Dacia (tote trei de D. Onciul), iar în materie științifică : Craniu și Creer (Vaschide), Creștinism și Criticism (Dragomirescu) Dalac (Dr. Felix), Covasna, Cura, Băile în Dacia (Dr. Vuia), etc.

Fascicolul este împodobit și cu o serie de ilustrațiuni foarte reușite, precum sunt : Liceul din Craiova, 4 tablouri la art. Craniu și Creer, lucrate în stabilimentul Brockhaus din Lipsa, etc.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România : E. Storck, București) și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă. Prețul de prenum rare : pentru un tom broșurat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România Lei 25.—, resp. 28 50). În deosebi amintim, că abonații, cari la timpul său au achitat numai prețul tom. I, au să trimită fără amânare și prețul tomului II, ca să li-să pótă expedia fascicolul nou apărut și cele următoare.

* **Mulțămîta publică.** Subscrisul în numele comitetului parochial gr, or, român din Peșteș, protp. Peșteșului vin și pe acésta cale a exprima cea mai profundă mulțămîta Pré stimatelor Dómne respective Domnișóre, cari din indemn adevérat creștinesc față de sânta noastră biserică, — au binevoit a o înfrumșeța cu următoarele obiecte, și anume : Pré stimabila Dnă Elena Filip nasc. Groza notăresă în Lugașul-infer., cu o fățăriță pe prestol în preț de 12 fl.; stim. Dșoră Cristina Iacob din loc — cu o perdéuă pe sfere în preț de 3 fl., ambele donuri înscrute și înfrumșețate cu mult gust de nobilele donătoare; — stim. Dnă Ana Molnar locuitoare în Alesd cu o fățăriță pe evanghelier în preț de 1 fl.; ér Kováts Dánielésă de națiune magiară din Alesd — cu o fățăriță pe prescomidie în preț de 3 fl., de tot 19 fl.; pentru cari fapte nobile și demne de imitat — mulțămîndu-le — rog pre cel Atotputernic, că primind darurile și jertfele aduse pentru împodobirea altarului Dlui, sé-le răsplătésca cu bine și fericire până la cele mai adânci bătrânețe, ca și cu altă ocaziune se mai pótă face astfelu de fapte creștinesci. — Peșteș, la 22 Novbr. 1898. Gavril Iacob preot.

* **Societatea de lectură „Ioan Popasu“** a tinerimei dela institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, s'a constituit în următorul mod : Președinte Dl profesor Iosif B a l a n; Vicepreședinte : Aurel Maghețiu teol. c. III.; Secretar : Vasilie Blașiu teol. c. III.; Notar I : Felician Nemoian teol. c. III.; Notar II : Alesandru Onaie, ped. c. IV.; Bibliotecar : Damascin Marian teol. c. II.; Vicebibliotecar : Ioan Borlovan ped. c. III.; Cassar : Victor Trailovicu teol. c. II.; Controlor : Dimitrie Neagoe ped. c. IV.; În c o m i t e t : Președinte : Aurel Maghețiu teol. c. III. Membrii : Vasilie Blașiu și Aurel Iosof teol. c. III.; Ioan Coșariu și Todor Șandru teol. c. II.; Marian Groza și Vasilie Uzonescu teol. c. I.; Alimpie Ra-

dulea ped. c. IV.; Iosif Jian ped. c. III.; George Uzonescu ped. c. II. și Ioan Eva ped. c. I.

Vé rugăm a primi asigurarea distinsei noastre stime și considerațiuni.

* **Constituire.** „Academia ortodoxă“, societatea teologilor din Cernăuți face cunoscut, că în ședința generală ordinară ținută Joi în 10 Noemvre a. c. s'a constituit pe anul administrativ 1898/9 în următorul mod : President : Nico Cotlarciuc Secretar de externe : Ioan Vorobchievici Secretariu de interne : Ioan Grigoraș-Sucevan.

Secția literară. Presidentul secției și vicepresidentul I : Georgi Velhoria-Velehorschi Adlatul I și bibliotecariu : Teofil Dubravski Adlatul II și cassariu : Valerian Șesan.

Secția mușicală. Presidentul secției și vicepresidentul II : George Prelici; Adlatul I și controlor : Isidor Pașcan; Adlatul II și econom : Ioan G. Tomoiaga. Comisia revêdătoare : Referent George Filievici, adlați Dimitrie Cărbune și George Cojocariu. Înștiințându-Vé despre acésta Vé asigurăm de stima și considerațiunea noastră.

* **Limba omului — o sabie cu două tăisuri.** Nu există nici un membru al corpului omenesc, prin care diavolul ne pôte înșela și duce la peire așa de ușor, ca printr'o gură nechibzuită. Prin acésta se nase o mulțime de greșeli și delictes. Cât de ușor pôte păcătui cineva cu limba a îndegetat deja înțeleptul Sirach prin cuvintele; „Mulți au picat prin ascuțitul sabiei, dară tot nu așa de mulți ca prin limba lor proprie“. Dară va întreba cineva, la ce ni-a dat Dumnezeu din capul locului acest membru, care aduce atâta nevoie? De aceea pentru-că el aduce și atât de mult folos, și dacă suntem precauți, atunci limba ne aduce numai folos nu și daună. Limba e, ce-i drept, o sabie dară și sabia se pôte întrebuința spre două scopuri. Dacă o întrebuințezi contra inimicului, atunci ea este pentru tine un instrument folositoriu, dacă te vulnerezi însă cu dinsa pre tine, atunci nu e ferul de vină la acésta vulnerare, ci voința ta proprie. Așa se pôte întrebuința și sabia limbei sore două scopuri. Ascutește-o, spre a acusa păcatele tale proprii; nu o întrebuința însă spre a vătéma pe fratele tēu. De aceea a încunjurat D-șen limba cu zidul drept al dinților și al buzelor, pentru-ca să nu pótă vorbi nebunii în mod ușuratec și fără de luare aminte. Ține-o deci în frâu. Dacă nu voiesce să asculte, atunci pedepsește-o cu dinții. E mai bine, că ea să sufere acuma când voiesce să păcătuească, câte-va muscăături durerose decât ca să geamă în focul etern înzădar după un strop de apă și să fie lipsită de ori-ce mângăere (S. Ioan gura de aur, Catech. I. cătră cei ce au să se boteze).

* **Prorocul Falb — a glăsuț.** Rudolf Falb și-a publicat șilele acestea prognosele pentru érna acésta. După dēnsul iată temperatura ce va domni în lunile viitoare : Decemvrie : Prima jumătate uscată, temperatura sub normală; a doua jumătate, temperatura uscată, zăpadă multă. Ianuarie : Omét în mare abundența, la început vreme umedă, apoi ger. Februarie : prima jumătate foarte friguroasă, apoi temperatură mai dulce. Martie : La început foarte frig, spre sfirșit cald, zăpadă.

* *Atentat în pregătire.* Diarele aduc stirea, că poliția din Roma a fost avisată despre sosirea alor 4 anarhiști în Roma, cari au călătorit acolo cu negrul gând de a pune la cale un atentat contra regelui Umberto.

* *Despre admoniarea frățescă.* La admoniarea frățescă porceasă dintr'un motiv binevoitoriu trebuie să se arete mai înainte de toate blândețã. O purtare bruscă trebuie să se evite pretutindene chiar atunci când avem să dojenim pe cineva. Căci dacă ai arătat mai întâiu singur o cugetare plină de umilință, atunci te vei face plăcut aceluia ce are lipsă de vindecare. Adese e și acel fel de avertisare folositoriu, care l-a întrebuințat profetul Natan, când a păcătuit David. El n'a rostit atunci singur sentința, ci s'a folosit de o persoană fictivă, pe care a pârât-o înaintea lui David pentru acea fãrãdelege, care a fost comis-o David însuși. Prin aceasta l-a făcut el pre rege judecãtoriu preste păcatul sãu propriu, așa cã regele, dupã ce a rostit sentința contra persoanei sale proprie nu s'a mai supãrat pe acela, care l-a avertisat. (S. Vasile cel mare, epist. 2).

* *Tunul român Petricari.* Dl. Petricari, major în armata romãnã a inventat un nou sistem de tun cu foc repede. La început nu-l prea lua lumea în sãmã. Probele făcute însă, cari și acum urmãzã în România, au dat rãsledite strălucite și în curãnd artileria romãnã are sã fiã provãdută, toatã cu acest tun, care e superior altor sisteme și e înainte de toate o invențiã romãnescã.

* *Mãsurile de precauție contra bolilor din Orient.* Consiliul superior de sãnatate din Constantinopol a luat douã decisiuni: una în privința proveniențelor din țãrile de dincolo de Marea Caspicã, și alta în privința proveniențelor dela Golfurile Persic. Prin cea dintãi decisiune, proveniențele din Bahreni vor fi supuse la aceleași mãsurile catantire ca și acele impuse pe litoratul persan al Golfurilor Persic și Mascate. Prin a douã decisiune, o vizitã medicalã rigurosã, și desinfectarea efectelor și rufelor purtate, sunt impuse la lazaretul dela Monastir Aghzi (Cavak). pentru toți pelerinii și cãlãtorii ce vin de dincolo de Marea Caspicã și cari s'ar fi îmbrãcat la Poli și la Batum. Pelerinii și cãlãtorii vor fi debarcați la Cavak, iar vapãrele vor putea merge libere drumul lor înainte.

Pelerinii și cãlãtorii nu sunt primiți în nici un port de pe litoratul otoman al Mãrei Negre.

* *Monument rusesc eroilor dela 1877/78.* Pe la sfârșitul acestei luni se va face la San-Stefano, aprãpe de Constantinopol, inaugurarea solemnã a bisericii ridicatã cu cheltuiala guvernului rusesc, în memoria soldaților morți în rãsboiul de la 1877—78. O delegație a armatei rusești, sub comanda marelui duce Nicolae Nicolaevici, va asista la acãstã ceremonie.

* *Pãmele vermãnõse.* Ca mai toate produsele economice de câmp și de grãdinã, așa și unele din pãme sunt supuse la mai multe bõle. Intre acestea pentru mere, pere și prune cea mai însemnatã este vermãnõșarea. Acãsta se produce de nisce vermuleți sãu larve (omide), cari intrã în pãme, parte pe când acestea sunt încă în ajun de a se forma, parte pe când sunt deja formate.

Vermuleții sãu moliile numite se prãsesc dela nisce fluturi și trec ca toate insectele p.în așa numita metamorfosã (schimbare), și adecã: din ouș se fac larve sãu omide, din acestea nimfe sãu coconi. Er din acestea dupã 14 zile ese fluturul în totã forma lui.

Fluturii acestia sunt de o colõre nãgrã închisã, aripile pe partea de-asupra au un punct negru mare, er pe partea de-dãsupt sunt cam surie. Mãrimea lui e de un centimetru, er când stã cu aripile întinse orisontal, ajunge pãnã la trei centimetri. El sbõrã mai cu sãmã dupã apusul sõrelui, când femieșule, cari sunt cu ceva mai mari ca bãrbãtușii, își depun oușele pe frunțele și cõja pomilor, unde clocindu-se de cãldura sõrelui, es tot atãtea omide, cari trecãnd de pe frunțele sãu cõja pomilor, intrã în fructele acestora, pe cari le gãuresc și încep a se nutri cu mieșul lor și al simburilor din ele.

La început vermuleții sãu moliile acestea sunt de tot mici și subțiri, dër dupã-ce apucã în pãme și se satureã bine, cresc și se fac mai mari și mai groși, așa încãt nu mai pot eși pe gaura aceea, pe care au intrat în pãmã, ci sunt siliți sã-și facã alta, pe care apoi își școt și necurãțeniile, ce le fac acolo. Acãsta se pãte vedea de altcum mai la toate pãmele vermãnõse, cã adecã au cãte douã gãuri de verme.

Vermele acesta rãmãne în pãme aprãpe cãte douș luni de zile, pãnã ce adecã a crescut și s'a dezvoltat de ajuns, atunci când fi vine timpul, ca sã se schimbe în nimfã, ese din pãmã și sãu tãrce un fel de tort ca pãianginul cu care se acatã de o crengã a pomului sãu se ascunde în scõrța acestuia și acolo stã cãte 14 zile pãnã ce adecã se schimbã în fluture. Unii din fluturii acestia se ivesc deja prin Maiu Iunie, alții însă numai prin August și Septemvre. Cei dintãiu pun ouș de varã, er cei de al doilea de ernã, eari adecã ernãzã cu pãmele prin pivnițe, sãu pe frunțele și în scõrța pomilor și numai în primãvara urmãtoare se dezvoltã din ouș de se fac larve sãu vermi.

Cel mai bun mijloc de stãrpire în contra acestor vermi este acela de a nu bãga tãmna nici odatã pãme vermãnõse în pivniță, ci mai bine este de a-le scutura din pomi și a le da la porci, de a culege preste ernã și primãvara toate frunțele de pe pomi cãte le vedem rãmase aninate pe crengile acelora și de a unge cu var și gaz de tãmna bine scõrța pomilor. În modul acesta și dẽcã nu ne succede de a-i stãrpi cu totul, totuși se prãpãdesc partea cea mai mare din ei.

În timpul din urmã pomologii mai mari, cu ajutorul unei pompe, au început a stropi pomii din grãdinã, dupã ce le-au cãdut flõrea, cu un fel de otravã de aramã (cuprum arsenicorum), din care se pune în 100 litre de apã curatã cãte 50—60 de grame și cu acãsta amestecãturã se stropesc apoi pomii, întocmai precum se stropesc vișele de viie atãcate de peronosporã.

Dër fiind-cã otrava de aramã e fõrte primejdiosã, din care causã nici nu se pãte procura fãrã adeverință dela primãria comunalã, așa nu trebuie suferit pe niminea ca sã se atingã cumve de ea, sãu de pãmele stropite de curãnd, ba nice erba se nu se folosescã pãnã ce nu o au

spălat bine ploile. În modul acesta se pot scuti pomele de vermi, de-ore-ce când se apucă să ródă la cója lor, se otrăvesc cu acea otravă și cad morți la pământ.

Nr. 135/1898.

Reuniunea învățătorilor români gr. or. dela școlile confessionali din diecesa Caransebeșului prin această publică concurs cu premiul „Sofia și Stefan Antonescu” de 50 fl., pentru cel mai bun Abecedariu și de 100 fl. pentru cea mai bună Gramatică românească pentru școlile populare elementare, partea etimologică, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Abecedariul să cuprindă materialul destinat pentru cl. I. II. pe baza metodului analitic-sintetic cu aplicarea cuvintelor normale.

2. Gramatica să fie metodică, practică, ilustrată cu exemple din sfera cun. științelor școlărilor, compusă pe temeiul metodului elementar (inducțiunea).

3. Ambele să fie scrise cu ortografia fonetică.

4. Limba să fie curată, ferită de barbarisme, care amenință genuitatea limbii noastre.

5. Se fie reprezentate formele genuine „ariu”, „oriu” și „eriu” păstrate cu îngrijire în gura poporului nostru, precum s’au păstrat și la poporul italian, spaniol și portughez.

6. Operatele să nu fie scrise de mâna autorului.

7. Numele autorului să fie închis într’un plic, iar pe din afară pe plic să fie un motto sau o sentință.

8. Terminul pentru trimiterea operatelor la sediul Reuniunii este **15/27 Iulie 1899.**

Bocșa montană din ședința comitetului Reuniunii învățătorilor, ținută la 18/30 Octombrie 1898.

Iuon Ionașu, m. p.
președintele

Ioan Marcu, m. p.
notariul.

C O N C U R S E.

Prin această se escrie concurs la postul de învățător dela asilul de copii înființat de nou în comuna **Tulca**. Emolumentele sunt: 300 fl., salar anual, 120 fl., pentru ținerea unei îngrijitoare (dajka) și locuință liberă.

Cele ce doresc a ocupa acest post să își trimită rețurșele ajustate după regulament, precum și testimoniul că posedă limba română, la notariul din Tulca până în 10 Decembrie c. n. a. c.

Alegerea să va ținea în 15 Decembrie d. a. la 2 ore în cancelaria notarială din Tulca.

Tulca în 19 Noembrie 1898.

Ormay József, m. p.
notar și memb. în com.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal la parochia ort. rom. s. **Ilie** din **Timișóra-Fabric**. se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în fôia diecesană „Biserica și Școla”.

Dotățiunea se compune; 1) din rețutul sesiunii parochiale de 420 fl. anual, care se plătesce regulat și lunar decursiv, o parte rezervată, de anual 190 fl. După trecerea din viață a preotului (paroch) concernent, rețutul întreg îl va beneficia capelanul ales; 2) stola usuată, prețuită în cel puțin 120 fl.; 3) birul preotesc dela 120 de căși respective familii, ce aparțin la parochia de fl. anual 120 fl.; 4) din venitul stolar al parochiei ppresbiterale la casul

de suplinire $\frac{1}{3}$ parte; ceea ce subsumază însă o stipulare particulară între P. O. Domn ppresbiter-paroch și între capelanul ales; 5) din partea comunei bisericesti un ajutor anual de 50 fl., în număr, numai pe durata capelaniei. Veduva capelanului reposit T. Vaida are drept la competență viduală, pe un an de zile. — Alesul are să primescă asupra sa obligamântul, ca să provadă regulat și permanent serviciul divin public în biserică s. **Ilie**.

Parochia fiind de classa primă, dela competenți se cere cvalificațiunea prescrișă în §. 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. În cât nu s’ar presenta însă recurenți destui cu cvalificațiune pentru parochii de classa primă, se vor admite la candidare și recurenți cu cvalificațiune de classa a doua.

Recursele sunt a se înainta în terminul de sus la P. O. oficiu ppresbiteral în **Timișóra (Fabric)**. Reflectanții vor avé să se presente în vre-o Duminecă ori sêrbătore în s. biserică dela s. **Ilie**, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii, spre a-și aréta desteritatea omiletică și rituală.

Din ședința comitetului parochial, ținută în **Timișóra-Fabric**, la 3/15 Noembre 1898.

Comitetul parochial,

Cu consensul ppresbiter. tractual: **Dr. TR. PUTICI, m. p.**

—□—

Să escrie concurs pe parochia ort. rom. de a III-a classă **Buhani** situată în protopresbiteratul **Butenilor**, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în fôia diecesană „Biserica și Școla” pe lângă emolumentele stipulate de comitet la 440 fl. v. a. și anume a) usufructul sesiunii 220 fl.; b) cortelul și grădina 80 fl.; c) birul usuat 70 fl.; d) stolele usuate 70 fl. Petițiunile intitulat subsemnatului comitet, au a se adresa Oficiului protopresbiteral în **Butei (Buttyin)** cottul **Arad**. sub durata terminului susexpus.

Se notéză cum-că preotésa **Magdalena Dancu véd.** Sabên beneficiază $\frac{1}{2}$ de tôte emolumentele preotesci, până la aniv. s. prof. **Eliá**, anul proxim venitoriu (20 Iuliu st. v. 1899).

Comitetul parochial.

Ioan Munteanu, m. p. *Pavel Ageu, m. p.*
adm. par. președ. inv. notar.

În conțelegere cu mine: **IOAN MORARIU, m. p.** adm. protopresbiteral.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla gr. or. română confessională din **Babșa** protopresbiteratul **Belințului**, se escrie concurs cu termin **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele anuali sunt: 1 Bani gata 170 fl.; 2. conferința 10 fl.; 3. paușal de scris 10 fl.; 4. 40 metri lemne din care are a se încălzi și sala de învățământ 60 fl.; 5. trei (3) jugere pământ à 15 fl. = 45 fl.; 6. În naturale 50 metri bucate respective 30 Hl. jumătate grâu, jumătate ecukuruz prețuit 137 fl. 50 cr.; 7. Dela fie-care înmormântare 20 cr.; 8. Quartir liber cu intavilanul pe care se află sala de învățământ, precum și grădina de afară a bisericiei nou edificată.

Recursele cuvincios ajustate să se trimită **Prea Onoratului Domn Iosif Grădinariu** protopresbiter în **Belincz**, având recurenții în vr’o Duminecă ori sêrbătore a se presenta în biserică locală spre ași aréta desteritatea în tipic și cântările bisericesti.

Recurenții cu pregătiri mai inalte vor fi preferiți.

Comitetul parochial.

Cu scirea mea: **IOSIF GRĂDINARIU** m. p. ppresbiter.